

(PLECS)

D'HISTÒRIA LOCAL

154

Directors: Ramon Arnabat (URV),
Josep Santesmases (CCEPC)
Compaginació: Natàlia Báscones
Disseny: Canseixanta
Triada de novetats: Pineda Vaquer,
Carles Barrull (IRMU)
Dipòsit legal: B. 47.520-76
ISSN 1130-5150

CONTINGUTS

EDITORIAL: Catalunya davant la ...	1
TEMES 1: La Gran Guerra, aliadofília ...	2
TEMES 2: El miratge del ...	5
TEMES 3: Deserció i insubmissió ...	8
PATRIMONI: Maillol, Terus, Carrère ...	11
RESSENYES	13
TRIA DE NOVETATS	14
NOTICIARI	16

Plecs d'Història Local és una revista trimestral que publica articles originals de recerca i reflexió sobre història local i comarcal i en divulga la producció editorial i les activitats en l'àmbit territorial de les terres de parla catalana.

ENRIC GARCIA DOMINGO. Museu Marítim de Barcelona.

CATALUNYA DAVANT LA GRAN GUERRA

Enguan recordem el centenari de l'esclat de la Gran Guerra, una efemèride en part eclipsada a casa nostra per altres commemoracions, i potser també per la idea que es tracta d'un conflicte aliè, una guerra «mundial» que al poble català no li va tocar patir directament. Però en el context d'una Espanya neutral, Catalunya va ser escenari privilegiat de la guerra ideològica i econòmica, així com també de la guerra bruta de l'espionatge i la propaganda. I tot això en un context de reivindicació nacional quan Europa, que semblava inalterable, es desintegrava a les trinxeres i a la rereguarda. Si al Principat la neutralitat permetia als joves catalans viure, millor o pitjor, però viure, passant la ratlla dels Pirineus la situació dels catalans del Rosselló, del Conflent i del Vallespir era radicalment diferent. La guerra era quelcom real i sovint letal. La guerra escorxava una generació sencera i destrossava els cossos i les ànimes dels que sobreviuen. Tragèdia pura que recordarem als *Plecs* a partir d'aquells que van tenir el valor d'oposar-se a la gran matança mitjançant la insubmissió o la deserció, experiències estudiades per Miquel Ruquet.

La guerra sempre té dues cares. Una representa la destrucció, el dolor i la reculada de la civilització a les societats en

lluita. L'altra és l'oportunitat en majúscules, un temps de caos i agitació on alguns poden treure beneficis extraordinaris a partir de la desgràcia aliena. Catalunya, per exemple, es va poder aprofitar de les necessitats dels aliats. Aquesta aventura econòmica va tenir una manifestació singular i poc coneguda en el miratge d'un renaixement de la marina mercant catalana, que ens presenta Enric Garcia.

Postal patriòtica publicada a l'inici de la guerra, quan ningú sospitava que el conflicte duraria quatre anys i canviaria el món. Foto: Col·lecció E.Garcia.

A casa nostra, el posicionament davant els bel·ligerants (aliadòfils o, més ben dit, francòfils *versus* germanòfils) té una dimensió més rica i complexa que en altres parts de l'Estat: la discussió sobre el rol que havia de fer el Principat en el nou món que havia de sorgir de les cendres d'una Europa desfeta per la guerra. I naturalment també l'encaix sempre difícil en un règim polític en descomposició com era el de la Restauració. Maximiliano Fuentes aporta una nova llum sobre la fi-

gura cabdal d'Eugeni d'Ors i el seu posicionament ètic i estètic davant un futur que llavors semblava a tocar de la mà.

Tres flaixos sobre una realitat complexa, acompanyats d'un quart cop de memòria a partir d'un element patrimonial: un monument funerari, un dels centenars de records permanents de la *Grande Guerre* en terres de França, que ens presenta Andreu Escarrà. ■